

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط با موضوعات روستایی در دانشگاه تهران (۱۳۹۰-۱۳۷۹)

سید احمد فیروزآبادی* صدیقه پیری** سید رسول حسینی*** شاپور سلیمانوندی****

تاریخ دریافت: ۲۷ تیر ۱۳۹۲

تاریخ پذیرش: ۱ مهر ۱۳۹۲

چکیده

پژوهش حاضر به منظور ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های برنامه‌ریزی روستایی، توسعه روستایی و ترویج و توسعه روستایی در دانشکده‌های جغرافیا، علوم اجتماعی و کشاورزی دانشگاه تهران، در طول بیش از یک دهه (۹۰-۷۹) انجام شده است. اطلاعات از طریق مراجعه به دانشکده‌های مذکور و مطالعه ۲۹۸ پایان‌نامه در کتابخانه، به صورت تمام‌شماری گردآوری شده است. اطلاعات به دست آمده به لحاظ رشته تحصیلی، تعداد پایان‌نامه‌ها، جنسیت پژوهشگران، سال دفاع، روش پژوهش و توزیع استانی انجام پایان‌نامه، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. روش تجزیه و تحلیل، توصیفی و تحلیل محتوای موضوعی پایان‌نامه‌ها است. سپس موضوعات پایان‌نامه‌ها در قالب ۲۴ کد دسته‌بندی شده است. برخی از نتایج پژوهش حاضر به شرح زیر است: بیشترین تنوع موضوعی، در گروه برنامه‌ریزی روستایی دانشکده جغرافیا و کمترین میزان آن، در گروه توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی وجود داشته است. بیشترین بررسی موردی، در روستاهای استان تهران و کمترین آن در روستاهای استان سیستان و بلوچستان و هرمزگان انجام شده است. به عبارت دیگر، دانشجویان در انجام پایان‌نامه‌های خود، کمتر به روستاهای محروم و موضوعاتی همانند جوانان روستایی، جوامع عشایری، مطالعات تاریخی، مطالعات سیاسی، تغییر و تحولات خانواده، تعاونی‌های روستایی و برنامه‌ریزی روستایی توجه کرده‌اند.

کلیدواژه‌ها: پایان‌نامه، تحلیل محتوا، توسعه روستایی، دانشگاه تهران.

* دانشیار جامعه‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول). Afrouzabadi@ut.ac.ir
** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی توسعه اجتماعی-روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران. spiri.1365@gmail.com
*** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور تهران. rahoseini@ut.ac.ir
**** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی توسعه اجتماعی-روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران. ssalmanvandi@gmail.com

مقدمه و بیان مسأله

در دنیای کنونی، کمتر کسی وجود دارد که از اهمیت علم و دانش غافل مانده باشد. استفاده از علم و منابع علمی، همواره راه‌گشای بسیاری از مشکلات بوده و حل حتی دشوارترین مسائل بشر را میسر کرده است. یکی از منابع علمی مذکور، پایان‌نامه‌ها هستند که در پی پاسخ به مسئله‌ای انجام شده‌اند. همه‌ساله مقادیر فراوانی از امکانات مالی دولت و قسمت اعظمی از نیرو و وقت اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه‌ها صرف انجام پایان‌نامه‌ها می‌شود. اهمیت پایان‌نامه‌ها به منزله یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی، بر هیچ کس پوشیده نیست، زیرا استفاده از نتایج آن‌ها، می‌تواند راه‌گشای بسیاری از مسائل پژوهشی باشد و هزینه‌ها را از بسیاری جهات کاهش دهد. قطعاً افزایش اهمیت علم و نیز رشد بسیار متقاضیان علم، موجب شده است تا همه کشورها، به ویژه کشورهای در حال توسعه، به این امر بیندیشند که برای طی کردن مسیر توسعه واقعی، به این گونه منابع علمی و ارزیابی آن‌ها، توجه ویژه‌ای داشته باشند.

بررسی و تحلیل آماری نوشته‌های علمی، از ربع اول قرن بیستم آغاز شد. کول^۱، ایلز^۲ و هولم^۳ از مقالات علمی منتشر شده، به عنوان ملاکی برای مقایسه تولید علمی کشورها استفاده کردند (خلجی، ۱۳۸۱: ۹۶). پایان‌نامه‌ها به عنوان منابع علمی از سه نظر حائز اهمیت‌اند: ۱- به عنوان منابع اطلاعاتی مورد نیاز پژوهش؛ ۲- ارائه نتایج فعالیت‌های علمی و پژوهشی؛ ۳- جلوگیری از دوباره‌کاری‌ها (اکرامی، ۱۳۷۱). موحدی و ایزدی به نقل از فراهانی بیان کرده‌اند: روش‌ها و راهکارهای عملیاتی‌سازی تولید دانش می‌تواند حوزه وسیعی از اقدامات را شامل شود. از جمله مصادیق مهم روش‌های تولید و اشاعه علم، می‌توان موارد زیر را بیان کرد: طراحی و تدوین نقشه جامع علمی کشور، شناسایی و آگاهی از نیازها، اولویت‌گذاری نیازها، تقسیم کار، هماهنگی آموزش و پژوهش، ایجاد کرسی‌های نظریه‌پردازی، نگاه متوازن به توسعه همه علوم و رشته‌ها، راهبری نهضت پژوهش و تولید دانش (موحدی و ایزدی، ۱۳۸۸: ۸۳).

- 1 Cole
- 2 Ealse
- 3 Hulme

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

روستاها به عنوان کوچک‌ترین واحد اجتماعی در هر جامعه‌ای، از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. بی‌شک تلاش برای کاهش مسائل و مشکلات این واحدهای اجتماعی و استقرار مناسب آنها در چرخه توسعه، به ویژه توسعه پایدار، مستلزم توجه‌ای ویژه است. در واقع، سنت جامعه‌شناسی در ایران، با مطالعات روستایی آغاز شده است (عنبری، ۱۳۸۷: ۱۱). اهمیت روستا موجب شده است تا رشته‌های علمی متنوعی در محافل آکادمیک شکل گیرد و هر کدام ابعاد مختلف آن را مورد بررسی قرار دهند. در پژوهش حاضر، پایان‌نامه‌های انجام شده در زمینه روستا، در سه گرایش توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی، برنامه‌ریزی روستایی دانشکده جغرافیا و ترویج و توسعه روستایی دانشکده کشاورزی در دانشگاه تهران، در طول یک دهه مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. در این پژوهش، چندین پرسش مطرح است: پایان‌نامه‌های انجام شده در دانشکده‌های مورد بررسی، چه موضوعاتی را پوشش می‌دهند؟ توزیع جنسی دانشجویان به چه نحو است؟ در این پایان‌نامه‌ها، از چه روش‌هایی استفاده شده است؟ رابطه توزیع روستاهای مورد بررسی در پایان‌نامه‌ها، با نمره توسعه‌یافتگی اجتماعی استان‌ها چگونه است؟ در پژوهش حاضر، دیدی جامع راجع به پایان‌نامه‌های انجام شده درباره روستا فراهم شده است و به دانشجویان رشته‌های فوق، دیدی عمیق به ویژه درباره پایان‌نامه‌ها و انتخاب موضوع‌هایشان خواهد داد.

پیشینه تجربی پژوهش

در زمینه ارزیابی پژوهش‌های پیشین در کشور، به ویژه در حوزه روستایی، بررسی‌های کمی انجام شده است. با این حال، به چند بررسی که به ارزیابی پژوهش‌های پیشین در کشور پرداخته‌اند، اشاره می‌شود:

علمی (۲۰۰۱) در پژوهش خود با عنوان "ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌های تربیت مدرس" به ارزیابی پایان‌نامه‌های فوق پرداخته است. جامعه آماری این پژوهش، ۱۵۸ پایان‌نامه بوده که به لحاظ زمینه موضوعی، انطباق آنها با گرایش‌های چهارگانه در هر یک از گروه‌های کتابداری؛ نوع روش پژوهش در تهیه پایان‌نامه‌ها؛ میزان منابع مورد استفاده و تازگی آنها، مرتبه علمی راهنمایان و مشاوران، مورد بررسی قرار گرفته است. زکی (۱۳۸۷)

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

در پژوهش خود با عنوان "بررسی و تحلیل محتوی پایان‌نامه‌های جهانگردی در ایران" به تحلیل محتوای ۱۵۵ پایان‌نامه تحصیلات تکمیلی پرداخته است. هدف وی از انجام این پژوهش، بررسی گرایش‌های پژوهشی در تحقیقات جهانگردی ایران بوده است. متغیرهای مستقل این پژوهش، عناصری مانند جنس، تعداد صفحات، رشته تحصیلی، نوع دانشگاه، و زمان دفاع از پایان‌نامه بوده است. خلیجی (۱۳۸۱) در پژوهش خود، به ارزیابی ۷۴۳ پایان‌نامه دوره ارشد و دکتری در سال‌های ۱۳۷۸-۵۷ پرداخته است. مؤلفه‌هایی که در این پژوهش، مورد بررسی قرار گرفته، عنوان، مقدمه، تعریف مسئله، اهمیت، اهداف، فرضیه، محدودیت‌ها، واژگان، پیشینه، روش‌شناسی، تحلیل داده‌ها، بحث و نتیجه‌گیری، پیشنهادها، گزارش نهایی، و منابع و پیوست‌ها بوده که برای تجزیه و تحلیل آن‌ها، روش‌های کمی مورد استفاده قرار گرفته است. سیدین و باب‌الحوائجی (۱۳۸۸) در پژوهش خود به تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران شمال، علوم و تحقیقات تهران، علوم و تحقیقات اهواز و همدان در سال‌های ۸۶-۱۳۷۲ پرداخته‌اند. متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش، دانشگاه، جنسیت، تعداد صفحات، ابزار گردآوری و استنادها بوده است. برخی دیگر از پژوهش‌ها که بدین نحو انجام شدند، عبارت است از: شکفته و اکبری (۱۳۸۷)، آصف‌زاده (۱۳۸۷)، رضائیان و همکاران (۱۳۸۴)، صادقی (۱۳۸۰)، مهرداد و همکاران (۱۳۸۱).

عبدولایه^۱ (۲۰۰۴) در پژوهش خود به تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی در فاصله سال‌های ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۹ پرداخته است. وی اطلاعات مورد نیاز خود را از چکیده ۳۰۸ پایان‌نامه استخراج کرده است. متغیرهای این پژوهش، پیوستگی جغرافیایی، نظارت و مشارکت اساتید و موضوع پایان‌نامه‌ها بوده است. شیان جیان جائو^۲ (۲۰۰۹) در پژوهش خود به تحلیل نقل قول‌های پایان‌نامه‌های پذیرفته شده دوره دکتری در سال ۲۰۰۵ در دانشگاه ووهان چین پرداخته است. جامعه آماری وی ۵۶ پایان‌نامه است. تعداد نقل قول‌هایی که در پایان‌نامه‌های فوق مورد بررسی قرار گرفت، ۱۰۲۲ مورد بود. یحیی‌الوی^۳ (۲۰۰۹) نیز پژوهشی با عنوان تحلیل محتوای کتب

1 Abdoulaye
2 Shi-Jian Gao
3 Yahya Aliyu

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

پذیرفته شده دانشجویان کارشناسی ارشد در کتابخانه دانشگاه می‌داگوری انجام داده است. وی ابتدا به دسته‌بندی بر اساس موضوع، سال انجام پژوهش، تعیین حوزه جغرافیایی و جنسیت پژوهشگران پرداخته و سپس به تفکیک، آمار و ارقام داده‌های مذکور را در قالب جداول نشان داده و در نهایت، به ذکر کتب دانشجویانی پرداخته که در حوزه آکادمیک، مورد پذیرش واقع شده‌اند. شائو یانگ چیانگ^۱ (۲۰۰۹) در پژوهش خود به تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های دوره دکتری دانشگاه‌های آمریکا پرداخته است. وی داده‌های خود را از پایان‌نامه‌هایی گردآوری کرده که موضوع آن‌ها، تعامل دوتایی قدرت شخصی و قدرت موقعیتی بوده است. کاشکافسکی^۲ (۲۰۰۳) به مطالعه بیش از ۹۱۰۰ نقل قول برگرفته از ۶۲۹ پایان‌نامه دوره دکتری و کارشناسی ارشد دانشگاه لندن گرانیت میدوسترن پرداخته که در فاصله سال‌های ۱۹۷۳ تا ۱۹۹۹ پذیرفته شده‌اند. نتیجه مطالعه وی نشان داد که دانشجویان در تألیف پایان‌نامه، به رشته خود و موضوعات مرتبط با رشته‌شان بی‌توجه بوده و بیشتر به پژوهش درباره موضوعاتی پرداخته‌اند که برای آن‌ها سودآور بوده است. میشل.پ. برادی^۳ و همکارانش (۱۹۸۸) به تحلیل کمی پایان‌نامه‌های دوره دکتری در زمینه تحقیقات آموزش و پرورش استثنایی در یک دوره ۵ ساله پرداخت. وی و همکارانش، تعداد ۱۵۸۱ پایان‌نامه را مورد تحلیل و بررسی قرار دادند. کل فرایند پژوهش آن‌ها برای پاسخگویی به وضعیت نویسندگان، موضوعات ارائه شده، روش پژوهش مورد استفاده و نتایج حاصل از پژوهش‌های مذکور بود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با روش توصیفی و تحلیلی انجام شده است. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز تحلیل محتوا^۴ است. روش فوق، یکی از مهم‌ترین فنون پژوهش در علوم اجتماعی است که در پی شناخت داده‌ها، به تحلیل آن‌ها می‌پردازد. در این روش، پژوهشگر وقوع و تکرار و ارتباطات آن‌ها را مورد تحلیل قرار می‌دهد و سپس پیام‌های درون متن، نویسندگان، شنوندگان و حتی فرهنگ و زمان را استنتاج می‌کند (حاج باقری، صلصالی و پرویزی، ۱۳۸۶: ۲۵۲). جامعه آماری این پژوهش، ۲۹۸

1 Shiao-Yun Chiang
2 Kushkowsky
3 Michael P. Brady
4 Content analysis

توسعه روستایی، دوره پنجم، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۲

پایان‌نامه ثبت شده در رشته‌های ترویج و توسعه روستایی، جغرافیای برنامه‌ریزی روستایی و توسعه روستایی، دو گرایش مدیریت روستایی و توسعه اجتماعی، در کتابخانه‌های دانشکده‌های کشاورزی، جغرافیا و علوم اجتماعی دانشگاه تهران است. روش نمونه‌گیری به صورت تمام‌شماری بوده و کل ۲۹۸ پایان‌نامه، به عنوان جمعیت نمونه انتخاب و مورد بررسی قرار گرفته است. متغیرهای اصلی پژوهش، علاوه بر سه رشته مورد بررسی، حوزه جغرافیایی، جنسیت پژوهشگران، سال دفاع از پایان‌نامه و مقایسه رتبه توسعه اجتماعی استان‌ها با تعداد پژوهش‌های انجام شده در نواحی روستایی هر استان، در پایان‌نامه‌های کارشناسی‌ارشد و دکتری تخصصی در حوزه مطالعات روستایی در محدوده زمانی دوازده سال یعنی از سال ۱۳۷۹ تا پایان سال ۱۳۹۰ است.

شیوه گردآوری داده‌ها به این صورت بوده که محقق مستقیماً به کتابخانه دانشکده‌ها مراجعه کرده و از روی کتابچه‌های راهنما، به تعیین فهرست پایان‌نامه‌های مورد نظر پرداخته است. با بررسی یکایک پایان‌نامه‌ها، اطلاعات مورد نظر استخراج و در برگه‌های اطلاعاتی ثبت گردید. پس از آن موضوعات، کدگذاری و در قالب ۲۴ کد مقوله‌بندی شده است. اعتبار مربوط به داده‌های پژوهش همانند سایر پژوهش‌هایی که با روش تحلیل محتوا انجام می‌شود، از دو جنبه قابل بررسی است. اعتبار نمونه‌گیری^۱ و اعتبار معنایی. از آنجایی که پژوهش حاضر به صورت تمام‌شماری بوده، نمونه مورد بررسی، معرف کامل جامعه آماری است. در زمینه اعتبار معنایی^۲ داده‌ها نیز باید گفت سعی شده است تمام جوانب پایان‌نامه‌ها از قبیل چکیده، طرح مسئله، روش، هدف پژوهش و نتیجه‌گیری به دقت مطالعه و کدگذاری شود. علاوه بر تحلیل محتوا، فن دیگری که به ویژه برای تحلیل یافته‌های توصیفی به کار گرفته شد، جداول توصیفی و همبستگی آماری است.

یافته‌های پژوهش

این بخش از دو قسمت، یعنی توصیف داده‌ها و تحلیل کدهای موضوعی تشکیل شده است. در قسمت توصیف داده‌ها، جداول توزیع فراوانی و درصد متغیرها که در نمونه مورد بررسی، به خوبی

1 sampling validity
2 semantical validity

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

نمایش داده شده، ارائه گردیده و در قسمت تحلیل کدهای موضوعی، به تشریح و تحلیل موضوعات تقسیم‌بندی شده بر اساس اولویت کدگذاری پرداخته شده است.

تحلیل توصیفی یافته‌ها

جدول (۱): توزیع پایان‌نامه‌ها بر اساس روش بررسی

روش انجام بررسی	دانشکده جغرافیا (فراوانی)	دانشکده علوم اجتماعی (فراوانی)	دانشکده کشاورزی (فراوانی)	دانشکده فراوانی	درصد فراوانی	مجموع	درصد
کمی	۸۹	۷۳	۶۰	۵۶	۲۲۲	۷۴٫۵	
کیفی	۹	۲۷	۰	۲۱	۲۷	۹	
کمی-کیفی	۱۶	۲۹	۱	۲۲	۴۶	۱۵٫۵	
اسنادی	۱	۱	۱	۱	۳	۱	
مجموع	۱۰۶	۱۳۰	۶۲	۱۰۰	۲۹۸	۱۰۰	

همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، از مجموع ۲۹۸ پایان‌نامه، تعداد ۲۲۲ (۷۴/۵ درصد) پایان‌نامه با روش کمی انجام شده است. همچنین ۲۷ (۹ درصد) مورد کیفی، ۳ (۱ درصد) مورد اسنادی و ۴۶ (۱۵/۵ درصد) مورد با تلفیقی از روش‌های کمی و کیفی انجام شده است. روش کیفی فقط در گروه توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی مورد استفاده قرار گرفته و سایر گروه‌ها از روش‌های کیفی استفاده نکرده‌اند. داده‌های جدول نشان می‌دهد که فقط در سه مورد، از روش اسنادی استفاده شده است. گروه توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی، با انجام ۲۹ پایان‌نامه با تلفیقی از روش‌های کمی و کیفی، بیشترین سهم را در این شیوه پژوهش و گروه برنامه‌ریزی روستایی دانشکده جغرافیا با انجام ۱۶ پایان‌نامه، در مرتبه بعد قرار دارد.

جدول (۲): توزیع پایان‌نامه‌ها بر اساس جنسیت پژوهشگران

جنسیت	دانشکده جغرافیا (فراوانی)	دانشکده علوم اجتماعی (فراوانی)	دانشکده کشاورزی (فراوانی)	دانشکده فراوانی	درصد فراوانی	مجموع	درصد
مرد	۸۲	۷۸	۳۴	۶۵	۲۰۰	۶۷	
زن	۲۴	۲۲	۲۸	۳۵	۹۸	۳۳	
مجموع	۱۰۶	۱۳۰	۶۲	۱۰۰	۲۹۸	۱۰۰	

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

در جدول (۲) نتایج حاصل از بررسی وضعیت جنسیت پژوهشگران مشاهده می‌شود. بر اساس یافته‌های جدول فوق، در مجموع در هر سه دانشکده جغرافیا، علوم اجتماعی و کشاورزی، تعداد پژوهشگران مرد (۶۷ درصد) بر تعداد پژوهشگران زن (۳۳ درصد) برتری دارد. بیشترین تفاوت جنسیتی پژوهشگران در دانشکده جغرافیا با ۷۸ درصد مرد در مقابل ۲۲ درصد زن و کمترین تفاوت در دانشکده کشاورزی وجود دارد، به طوری که ۵۵ درصد مرد و ۴۵ درصد زن هستند.

جدول (۳): توزیع پایان‌نامه‌ها بر اساس سال انجام بررسی

سال انجام بررسی	دانشکده جغرافیا	دانشکده علوم اجتماعی	دانشکده کشاورزی	مجموع
۱۳۷۹	۶	۱	۴	۱۱
۱۳۸۰	۷	۲	۴	۱۳
۱۳۸۱	۱۰	۱	۴	۱۵
۱۳۸۲	۶	۱۰	۳	۱۹
۱۳۸۳	۲	۱۹	۵	۲۶
۱۳۸۴	۴	۴	۳	۱۱
۱۳۸۵	۳	۱۸	۷	۲۸
۱۳۸۶	۹	۱۶	۶	۳۱
۱۳۸۷	۵	۱۶	۸	۲۹
۱۳۸۸	۲۶	۱۳	۵	۴۴
۱۳۸۹	۱۹	۱۷	۶	۴۲
۱۳۹۰	۹	۱۳	۷	۲۹
مجموع	۱۰۶	۱۳۰	۶۲	۲۹۸

در جدول (۳) توزیع پایان‌نامه‌ها بر اساس سال انجام بررسی، ملاحظه می‌شود. بیشترین فراوانی در سال ۱۳۸۸ وجود دارد و در مرتبه بعد، به ترتیب سال‌های ۱۳۸۹، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷ و ۱۳۹۰ قرار دارد. در جدول (۴)، میزان فراوانی انجام پایان‌نامه در استان‌های مختلف بیان شده است. همان طور که در جدول مذکور مشاهده می‌شود، بیشترین میزان فراوانی انجام پایان‌نامه‌های روستایی، در استان تهران و در مرحله بعد، به ترتیب در استان‌های فارس، مازندران و اصفهان بوده است. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که هیچ پژوهشی در گروه‌های توسعه روستایی دانشگاه تهران، در استان‌های سیستان و بلوچستان و هرمزگان انجام نشده است، در حالی که دو استان فوق، از جمله محروم‌ترین استان‌های

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

کشور هستند که قطعاً روستاهای بسیار آسیب‌پذیری نیز دارند. علاوه بر این، استان‌های سمنان، خراسان جنوبی، همدان، چهارمحال بختیاری، خراسان شمالی و یزد، به ترتیب در پایین جدول به لحاظ انجام بررسی قرار دارند.

جدول (۴): توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها بر اساس استان مورد بررسی

ردیف	استان	فراوانی	رتبه توسعه اجتماعی*	ردیف	استان	فراوانی	رتبه توسعه اجتماعی
۱	آذربایجان شرقی	۱۷	۸	۱۷	قم	۵	۱۲
۲	آذربایجان غربی	۱۶	۲۴	۱۸	کردستان	۱۵	۱۷
۳	اردبیل	۵	۲۶	۱۹	کرمان	۵	۲۱
۴	اصفهان	۱۷	۲	۲۰	کرمانشاه	۱۶	۲۲
۵	البرز	۱۱	۶	۲۱	کهگیلویه و بویراحمد	۵	۳۰
۶	ایلام	۱۰	۲۸	۲۲	گلستان	۹	۹
۷	بوشهر	۴	۱۴	۲۳	گیلان	۱۱	۱۰
۸	تهران	۲۹	۶	۲۴	لرستان	۱۵	۲۷
۹	چهارمحال بختیاری	۳	۷	۲۵	مازندران	۱۸	۵
۱۰	خراسان رضوی	۷	۳	۲۶	مرکزی	۱۰	۲۰
۱۱	خوزستان	۸	۱۵	۲۷	هرمزگان	۰	۲۵
۱۲	زنجان	۳	۱۱	۲۸	همدان	۲	۱۹
۱۳	سمنان	۱	۴	۲۹	یزد	۳	۱
۱۴	سیستان و بلوچستان	۰	۲۹	۳۰	خراسان جنوبی	۲	۱۶
۱۵	فارس	۱۹	۱۳	۳۱	خراسان شمالی	۳	۲۳
۱۶	قزوین	۴	۱۸	۳۲	جمع	۲۹۸	

* ر. ک به پژوهش فیروزآبادی و همکاران (۱۳۸۹)

جدول (۵): همبستگی توسعه اجتماعی استان‌ها و میزان فراوانی انجام پایان‌نامه‌ها در هر استان

میزان همبستگی	سطح معنی‌داری
۰/۱۳۱	۰/۲۴۶

در جدول (۵) با استفاده از همبستگی پیرسون، مشاهده می‌شود که بین رتبه توسعه اجتماعی استان‌ها و فراوانی انجام پایان‌نامه‌ها در استان‌ها رابطه‌ای وجود ندارد. سطح معنی‌داری برابر با ۰/۲۴۶ و میزان همبستگی برابر با ۰/۱۳۱ است.

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

توسعه روستایی، دوره پنجم، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۲

تحلیل موضوعی پایان‌نامه‌ها

در جدول (۶) که حاوی یافته‌های اصلی پژوهش است، حاصل کدگذاری محققان درباره موضوعات مورد بررسی توسط دانشجویان در سه گرایش مورد بررسی بوده که بر اساس بیشترین فراوانی، مرتب شده است.

جدول (۶): توزیع پایان‌نامه‌ها بر اساس موضوعات

دانشگاه علوم اجتماعی	دانشگاه جغرافیا	دانشگاه کشاورزی
کشاورزی و توسعه روستایی (نظام‌های خرد شدن زمین و تقطیع اراضی)		
سلمانوندی (۱۳۸۹)، خادم (۱۳۹۰)	شمسبای گلسفیدی دکتری تخصصی (۱۳۸۵)، موسی‌زاده (۱۳۸۲)، منصوری (۱۳۸۸)، فیروزی دکتری تخصصی (۱۳۷۹)، گل‌شکوه (۱۳۸۰)، حسنوندی (۱۳۷۹)، موسوی (۱۳۸۴)، رجبی (۱۳۸۱)، شبان جدی (۱۳۸۴)، نادری دیزج (۱۳۸۲)، قربانی (۱۳۸۲)، تقی‌پور (۱۳۸۶)، پوررمضان (۱۳۸۰)، حقانی (۱۳۸۹)، بهمند دکتری تخصصی (۱۳۸۹)، مهرابی بهرام (۱۳۹۰)	قرقانی (۱۳۸۵)، سعادت زاده (۱۳۸۸)، عزمی (۱۳۸۵)، مقصودی (۱۳۸۴)، عبدالله‌زاده (۱۳۸۴)، انصاری اردلی (۱۳۸۸)، رحیمیان (۱۳۸۸)، همت‌یار (۱۳۸۷)، جلال‌زاده (۱۳۸۷)، میرزایی گرجی (۱۳۸۹)، جمشیدی (۱۳۹۰)، عجبی (۱۳۹۰)
مشارکت، سرمایه اجتماعی، اعتماد		
شجاعی نصرآبادی (۱۳۸۱)، رسول‌پور (۱۳۸۸)، اسدی (۱۳۸۷)، فتح‌اللهی (۱۳۸۳)، مداح (۱۳۸۳)، قادری (۱۳۸۳)، اکبری (۱۳۸۳)، هاشمی (۱۳۸۳)، پیران (۱۳۸۴)، فرجی (۱۳۸۳)، عبداللهی (۱۳۸۷)، عابدینی (۱۳۷۹)، بختیاری (۱۳۸۰)، حیدری (۱۳۸۷)، علی‌نژاد (۱۳۸۲)، دانش‌مهر (۱۳۸۸)، بیابانگرد (۱۳۹۰)، رضایی (۱۳۸۹)، اختیاری (۱۳۸۹)، حسنوند (۱۳۹۰)	علی‌بیگی (۱۳۸۶)، قاسمی (۱۳۸۸)، حامد (۱۳۸۸)	طبرسا (۱۳۸۸)، قاسمی (۱۳۸۰)، زارعی دستگردی (۱۳۸۵)
زنان		
هومین‌فر (۱۳۸۲)، صالحین (۱۳۸۲)، فرضی‌زاده (۱۳۸۶)، شیرسوار (۱۳۸۳)، مجدلی (۱۳۸۳)، حسن‌زاده (۱۳۸۶)، میرزاوند (۱۳۸۸)، وفايي (۱۳۸۲)، صادقی (۱۳۸۸)، گودرزی (۱۳۸۵)، نجفی اصل (۱۳۸۵)، یوسفی (۱۳۸۲)، محمدمرادى (۱۳۸۹)، نخعی (۱۳۸۹)، خانجانی‌نژاد (۱۳۸۹)، کمره‌ای (۱۳۸۹)، سیحانی (۱۳۸۹)، شهریاری (۱۳۹۰)	حسینی (۱۳۸۸)، قربانی (۱۳۹۰)	کوشکی (۱۳۸۷)، میرالماسی (۱۳۸۵)، سروش مهر (۱۳۸۸)، اعظمی (۱۳۸۹)، شریفی نجف‌آبادی (۱۳۹۰)
مدیریت روستایی		
طاهری (۱۳۸۲)، لثنی پارسا (۱۳۸۵)، حاجی ابراهیم‌زاده (۱۳۸۳)، یوسفی (۱۳۸۳)، ابراهیمی (۱۳۸۷)، سلیمانی (۱۳۸۷)، تقضلی شادپور (۱۳۸۲)، جوهری (۱۳۸۶)، حسنوند (۱۳۸۸)، پوررجب (۱۳۸۸)، عابدی (۱۳۸۸)، صفی‌یاری (۱۳۹۰)، پاکدامن (۱۳۹۰)	غلامی (۱۳۸۱)، قاسمی بادی (۱۳۸۸)، دربان آستانه دکتری تخصصی (۱۳۸۹)، محمدی (۱۳۸۹)، کوهستانی دکتری تخصصی (۱۳۸۹)	خوشه‌گیر (۱۳۸۲)، عسگری (۱۳۸۰)، لثنی پارسا (۱۳۸۵)، بیلاق چغاخوز (۱۳۸۵)
توریسم		
روح‌اللزاده (۱۳۸۳)، محمدخان خیرآبادی (۱۳۸۶)، صالحی (۱۳۸۷)، بخش‌زاده (۱۳۸۷)، تقوی (۱۳۸۵)، صفری (۱۳۸۸)، قاسمی (۱۳۸۷)، کیانی‌پور (۱۳۸۹)، محمدزاده لاریجانی (۱۳۸۹)، کریم‌زاده (۱۳۸۹)	ایمنی فشلاق (۱۳۸۸)، ایمانی (۱۳۸۸)، اردستانی دکتری تخصصی (۱۳۸۱)، علی قلی زاده فیروز جانی دکتری تخصصی (۱۳۸۶)، قنبری نسب (۱۳۸۸)، شورهجه (۱۳۸۶)، قنبری نسب (۱۳۸۸)، باغبانی (۱۳۸۹)، غنایان دکتری تخصصی (۱۳۸۹)، سپهوند (۱۳۸۹)، اکبری سامانی (۱۳۹۰)، محمدزاده لاریجانی (۱۳۸۹)، کریم‌زاده (۱۳۸۹)	پارسا بصیر (۱۳۸۶)، منافیان (۱۳۸۹)
صنعت و صنایع روستایی		
موسوی (۱۳۸۷)، ملاکی (۱۳۸۸)، توحیدلو (۱۳۸۹)، برجی (۱۳۹۰)، کریمی (۱۳۸۹)	آذرباد (۱۳۸۱)، جمشیدی (۱۳۸۳)، شرفیان (۱۳۸۰)، غفار (۱۳۸۱)، عزمی (۱۳۸۱)، شرفیان (۱۳۸۰)، غفار (۱۳۸۰)، غفار (۱۳۸۰)، غفار (۱۳۸۰)، غفار (۱۳۸۰)، غفار (۱۳۸۰)	بخشی (۱۳۸۲)، حقیقی (۱۳۸۰)، دربان آستانه (۱۳۷۹)، زیارتی نصرآبادی (۱۳۷۹)، رهنما (۱۳۸۶)، باباجانی (۱۳۸۳)، داودی (۱۳۹۰)
پذیرش، نوگرایی و تغییرات اجتماعی		
اکبری (۱۳۸۶)، ظهیری (۱۳۸۵)، خورشیدی (۱۳۸۶)، احمدی (۱۳۸۴)، رستمی (۱۳۸۷)، پورترکانی (۱۳۸۲)، نایدر (۱۳۸۶)، حجازی (۱۳۸۵)، اردشیری (۱۳۸۳)، احمدی (۱۳۸۲)، باقری (۱۳۸۹)، خرمی (۱۳۹۰)	صدری (۱۳۸۰)	فهرمائی تبار (۱۳۹۰)

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

۸	آسیب‌شناسی و فقر	
	مهرابی (۱۳۸۶)، حجتی کرمانی (۱۳۸۵)، قاسمیان (۱۳۸۵)، محمدی (۱۳۸۳)، قاسمیان (۱۳۸۵)، صحرانورد (۱۳۸۵)، بهرامی (۱۳۸۸)، شرافت (۱۳۸۸)، پیری (۱۳۸۹)، امینی (۱۳۹۰)	قرنی آرانی دکتری تخصصی (۱۳۸۸)، اسکندری چوبقلو (۱۳۸۹)
۹	مصرف، سبک زندگی و سلامت	
	بیات (۱۳۸۵)، گودرزی (۱۳۸۷)، اسداللهی (۱۳۸۴)، سهرابی (۱۳۸۷)، حسینی رودبارکی (۱۳۸۷)، تیموری (۱۳۸۹)، سروش (۱۳۹۰)، صفا (۱۳۸۸)	شیخی دکتری تخصصی (۱۳۸۸)، احمدی (۱۳۸۸)، شیرزاد (۱۳۸۳)، اسماعیلی دکتری تخصصی (۱۳۸۰)، اکبرنژاد بانی (۱۳۸۰)، هاشمی دکتری تخصصی (۱۳۹۰)، بانویی آرانی (۱۳۹۰)، قرینچک (۱۳۸۹)، نیک‌سیرت (۱۳۸۹)، فلاحی بارولی (۱۳۸۹)، شیخی دکتری تخصصی (۱۳۸۹)
۱۰	مهاجرت و ماندگاری	
	رسول‌زاده (۱۳۸۵)، رستم‌علی‌زاده (۱۳۸۷)، افشاری (۱۳۸۷)، درخشان (۱۳۸۷)، کهبانی (۱۳۸۱)، تبریزی (۱۳۸۴)، یوسف‌نیا (۱۳۸۵)، اکرامی حصار (۱۳۸۹)	قاسمی حامد (۱۳۸۸)، حمایت‌خواه (۱۳۸۸)، شاهچراغ (۱۳۸۷)، حمایت‌خواه (۱۳۸۹)، صحنه دکتری تخصصی (۱۳۹۰)، رحیمی (۱۳۹۰)، شرفی (۱۳۹۰)
۱۱	برنامه‌ریزی، اسکان‌یابی و سطح‌بندی توسعه‌روستایی	
	دانشکده علوم اجتماعی ندارد.	صحراییان (۱۳۸۲)، حسین نژاد (۱۳۸۰)، یلویی (۱۳۸۴)، محبتیان (۱۳۷۹)، فرضی (۱۳۹۰)
۱۲	زیرساخت‌ها (آب، راه و ...)	
	دانشکده علوم اجتماعی ندارد.	خوش‌رفتار مقدم (۱۳۸۸)، اسلامی صدر (۱۳۸۰)، بهمند (۱۳۸۱)، تقی‌آبادی (۱۳۹۰)
۱۳	تعاونی‌ها	
	موسوی (۱۳۸۶)، روشن‌آبادی (۱۳۸۶)، جباری (۱۳۸۳)، حسینی (۱۳۹۰)	پورگنجابی (۱۳۸۱)، بادساز (۱۳۸۱)، حسن‌شاهی (۱۳۸۶)، سلیمزاده (۱۳۹۰)
۱۴	ظرفیت‌ها و توان‌های محیطی	
	دانشکده علوم اجتماعی ندارد.	حمزه (۱۳۸۰)، کریمی (۱۳۸۲)، کافی موسوی (۱۳۸۵)، مهدوی (۱۳۷۹)، نظری (۱۳۸۲)، نوری (۱۳۸۷)، رسایی (۱۳۸۲)
۱۵	طرح‌های روستایی و ارزیابی آثار آنها	
	قربانیان (۱۳۸۶)، حقیقی (۱۳۸۷)، نادری (۱۳۸۸)، احمدآقایی (۱۳۸۲)	باغلائی (۱۳۸۶)، نادار لونی (۱۳۷۹)، وسه جانی (۱۳۸۸)، خوش‌رفتار مقدم (۱۳۸۸)
۱۶	عشایر	
	حیبی (۱۳۸۵)	دریکوند (۱۳۸۶)، رضایی دکتری تخصصی (۱۳۸۶)، بیات (۱۳۸۱)
۱۷	خرده‌فرهنگ، دانش بومی و توسعه	
	رفیعی (۱۳۸۵)، یوسفی (۱۳۸۳)، اشرفی (۱۳۸۰)، سرداریان قاسم‌آبادی (۱۳۸۳)	دانشکده جغرافیا ندارد.
۱۸	رابطه فضای، شهر و روستا	
	دانشکده علوم اجتماعی ندارد.	اکبریان رونیزی (۱۳۸۵)، ریاحی دکتری تخصصی (۱۳۸۶)، عبودی (۱۳۸۸)، احمدی (۱۳۸۵)، محمدجانی (۱۳۸۹)، طورانی (۱۳۸۹)، عبودی قلدره (۱۳۸۸)، آذرباد دکتری تخصصی (۱۳۸۹)
۱۹	اعتبارات مالی، تسهیلات بانکی و توسعه	
	رضایی (۱۳۸۵)، نیازی کومله (۱۳۹۰)	خراسانی (۱۳۸۶)، بخشی (۱۳۸۸)
۲۰	فناوری اطلاعات و ارتباطات و توسعه‌روستایی	
	ایمانی (۱۳۸۲)، خوانساری (۱۳۸۳)	نعمتی دکتری تخصصی (۱۳۸۹)
۲۱	طرح سکونتگاه‌های مطلوب روستایی	
		قارون (۱۳۸۷)، سورانی (۱۳۸۹)

توسعه روستایی، دوره پنجم، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۲

دانشکده علوم اجتماعی ندارد.	ترکاشوند (۱۳۷۹)، بخشی (۱۳۸۸)، یاری حصار دکتری تخصصی (۱۳۹۰)	کریلایی حبیب‌اله (۱۳۸۷)
۲۲	مدیریت ریسک	
دانشکده علوم اجتماعی ندارد.	رمضان‌زاده لیبوی (۱۳۸۷)	امانی (۱۳۸۸)، رستمی (۱۳۸۳)، منصور خاکی (۱۳۹۰)
۲۳	مطالعات تاریخی	
		فتاحی (۱۳۸۹)
۲۴	مطالعات سیاسی	
		نوذری (۱۳۸۹)

بیشترین درصد پایان‌نامه‌های دفاع شده در حوزه توسعه روستایی، به مشارکت، سرمایه اجتماعی و اعتماد مربوط است که در دانشکده علوم اجتماعی به نگارش درآمده‌اند. در دانشکده علوم اجتماعی، موضوعاتی همانند عوامل محدود یا تسهیل‌کننده مشارکت روستاییان در طرح‌ها یا فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی، نقش و آثار چندجانبه مشارکت در توسعه روستایی، جنبه‌های مختلف مشارکت و مشارکت در گروه‌های مختلف موجود در روستا بررسی شده است. در دانشکده کشاورزی در بررسی این موضوع، بر جنبه‌هایی همانند مشارکت کشاورزان در مدیریت شبکه آبرسانی یا شناخت و تحلیل سازوکارهای مشارکت کشاورزان و شهروندان در کشاورزی اجتماع - پشتیبان، و مشارکت روستاییان در طرح‌های عمرانی تأکید شده است. در دانشکده جغرافیا در پژوهشی که در این زمینه انجام شده، احیاء و بازتولید مشارکت‌های سنتی و سنجش آگاهی افراد در مشارکت‌های مدرن در روستاهای توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته بررسی شده است.

بعد از موضوع سرمایه اجتماعی، بررسی مسائل مربوط به زنان، دومین رتبه را به خود اختصاص داده که اکثر آنها در دانشکده علوم اجتماعی، مورد بررسی قرار گرفته است. تأکید بر این موضوع با در نظر گرفتن جنبه‌های مختلف همراه است. تغییرات نقش زنان در حیات اقتصادی خانواده و عوامل مؤثر بر آن، شناسایی عوامل مختلف مؤثر بر توانمندسازی و مشارکت آنان در تصمیم‌گیری‌ها، و تأکید بر شاخص‌هایی همانند فقر و طرد اجتماعی از جمله مباحث مذکور هستند. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی با بررسی‌هایی مانند مطالعه تأثیر صندوق‌های اعتباری خرد بر زنان و بهبود شرایط شغلی زنان قالی‌باف روستایی، در این راستا گام برداشته است. در پژوهش‌های دانشکده جغرافیا نیز بر اشتغال نیروی مازاد بخش کشاورزی، که عمدتاً زنان هستند، در صنایع کوچک تأکید شده است.

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

کشاورزی در روستاهای ایران، شکل غالب گذران معیشت و شغل اصلی اکثر روستاییان است. بنابراین، توجه به کشاورزی و مشکلات مربوط به آن، در زمره ضروری‌ترین موضوعات در رابطه با مسائل روستا و روستایی است. بعد از دو موضوع مطرح شده در بالا، بیشترین حجم پایان‌نامه‌ها درباره روستا، مسائل مرتبط با کشاورزی است که به ترتیب در دانشکده جغرافیا و کشاورزی انجام شده است. بررسی‌هایی که در این حوزه در دانشکده جغرافیا انجام شده است، موضوعات متعددی همانند استفاده بهینه از زیربنای کشاورزی، بررسی وضعیت املاک وقفی و نظام بهره‌برداری بعد از اصلاحات ارضی، استفاده از علوم نوین در بخش کشاورزی، عوامل مؤثر بر راندمان محصولات کشاورزی، توسعه محصولات خاص محیطی، توسعه صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی، پایداری محیط و تأثیر استفاده از مواد شیمیایی، توسعه اشتغال در بخش کشاورزی، نقش و جایگاه کشاورزی در ارتقای شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی روستا، شناسایی ساختارهای زیربنایی کشاورزی، نقش توسعه کشاورزی در توسعه پایدار روستایی، گسترش مبادلات کشاورزی در بهبود رابطه شهر و روستا، و افزایش میزان محصولات کشاورزی در واحد سطح، به زیر کشت بردن زمین‌های اراضی غیرقابل استفاده و گسترش بخش کشاورزی به منظور رونق و شکوفایی اقتصادی روستاها را شامل می‌شود. در ضمن، از آنجایی که مسائل کشاورزی از حوزه‌های اصلی مورد بررسی در دانشکده کشاورزی است، بیشترین موضوعات در پایان‌نامه‌ها، به این حوزه اختصاص یافته است. موضوعات مورد بررسی عبارت بود از: عوامل بازدارنده و پیش‌برنده توسعه کشت‌های گلخانه‌ای، مؤلفه‌های توسعه نظام‌های تولید و فناوری گیاهان معطر، مؤلفه‌های بکارگیری گیاهان تراریخته^۱ در راهبرد توسعه کشاورزی، مؤلفه‌های ساماندهی نظام تولید چغندر قند، وضعیت پایداری کشت سیب زمینی، بهبود مدیریت باغات، آثار خرد شدن و پراکندگی اراضی بر عملکرد شاخص‌های تولید گندم در گندم‌کاران آبی، خرد شدن قطعات اراضی کشاورزی و تدوین راهکارهای مناسب برای ساماندهی آنها، عوامل پیش‌برنده و بازدارنده ایجاد و توسعه استخرهای پرورش ماهیان سرد آبی و امکان‌سنجی ایجاد استخرهای پرورش ماهیان سرد آبی.

مدیریت روستایی از جمله موضوعاتی است که از گذشته‌های بسیار دور، به ویژه با انجام اصلاحات ارضی و حذف مالک مورد تأکید بوده است. در پایان‌نامه‌های دانشکده علوم اجتماعی، موضوعات مختلفی در این زمینه بررسی شده است: سنجش عملکرد این نهادها، عوامل اجتماعی مؤثر بر عملکرد آنها به ویژه

۱ گیاه تراریخته به گیاهی اطلاق می‌شود که ساختار ژنتیکی آن از طریق مهندسی ژنتیک تغییر یافته باشد.

سرمایه اجتماعی و عناصر مختلف آن، تأثیر این نهادها در توسعه اجتماعی روستاها به ویژه توسعه محلی، موانع بازدارنده عملکرد مناسب این نهادها، از جمله موضوعات مورد تأکید در پایان‌نامه‌های انجام شده در زمینه مدیریت روستایی بوده است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی نیز بررسی‌هایی را در این زمینه انجام داده است، از جمله امکان‌سنجی استقرار مدیریت مشارکت‌مدار، عوامل مؤثر بر عملکرد شوراهای اسلامی و دهیاری‌ها و مدل‌بندی شوراهای توسعه روستایی. در دانشکده جغرافیا نیز تحلیل عملکرد دهیاری‌ها و شوراهای و بررسی دیدگاه‌های مردم روستایی درباره نقش دهیاری‌ها در توسعه اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی روستا مورد توجه بوده است.

گردشگری به عنوان یک صنعت بدون دود، از موضوعات جدید در حوزه توسعه روستایی است. پژوهش‌های انجام شده در زمینه توریسم روستایی از دیدگاه جغرافیا، شامل تحلیل بستریابی و ظرفیت‌های روستا برای تحلیل آثار گردشگری در توسعه است. در بیشترین پژوهش‌ها در دانشکده علوم اجتماعی، آثار مثبت و منفی این پدیده بر توسعه روستایی، به ویژه توسعه اجتماعی و عوامل مؤثر بر گردشگری بررسی شده است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی نیز به بررسی زمینه‌ها و راه‌کارهای توسعه گردشگری پرداخته است.

تغییرات و نوگرایی از دیگر موضوعات مطرح شده در پایان‌نامه‌ها است. عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر گرایش بیشتر روستاییان به تغییرات و پذیرش نوگرایی، پدیده‌های مختلفی که بیانگر تغییر در جامعه روستایی است و عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر پذیرش تغییرات، از جمله موضوعات مورد بررسی بودند. اکثر پایان‌نامه‌های انجام شده در این حوزه، متعلق به دانشکده علوم اجتماعی است. در پژوهش انجام شده در دانشکده جغرافیا، اهمیت فرهنگ روستایی و آگاهی آن به مسائل محیطی و اقتصادی و توسعه پایدار روستایی بررسی شده است.

یکی از مهم‌ترین اهداف توسعه، به ویژه توسعه پایدار روستایی، محوریت قرار دادن انسان و کیفیت زندگی اوست. در بررسی کیفیت زندگی، موضوعاتی مانند شیوه زندگی، مصرف، رفاه، خدمات، وضعیت وضعیت تغذیه افراد و غیره مورد توجه قرار می‌گیرد. در پژوهش‌های دانشکده جغرافیا، بیشتر توانایی ساخت مسکن نوساز، منافع اجتماعی حاصل از توسعه، نابودی فقر، بهبود خدمات زیربنایی برای جذب مهاجران و ایجاد صنایع کوچک بر بهبود کیفیت و سلامت زندگی روستاییان، بررسی شده است. این پدیده در دانشکده علوم اجتماعی، به لحاظ عوامل مؤثر بر مصرف، سبک زندگی روستاییان و مطالعه شاخص‌های

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

گونگون کیفیت زندگی، مورد بررسی قرار گرفته است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی نیز با انجام بررسی‌هایی از قبیل شاخص‌های اجتماعی و سطح‌بندی آن، در این حوزه گام برداشته است. فقر و آسیب‌پذیری، یکی از مهم‌ترین مشکلات جامعه روستایی ایران است. برای توسعه بخش روستایی، نیاز جدی به انجام پژوهش درباره این موضوع احساس می‌شود. در دانشکده علوم اجتماعی، بررسی فقر و عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر آن، عوامل مؤثر بر گرایش روستاییان به مواد مخدر، خودکشی و ارتباط آن با شاخص‌های توسعه اجتماعی، نابرابری و دیدگاه روستاییان درباره این پدیده و تأثیر آن بر توسعه اجتماعی روستا، از موضوعات آسیب‌شناسانه‌ای است که در پایان‌نامه‌ها مورد تأکید قرار گرفته است. در پژوهش‌های انجام شده در دانشکده جغرافیا، تبیین کاهش فقر روستایی با رویکرد مشارکتی مورد توجه بوده است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی نیز فقط یک پژوهش درباره این موضوع انجام داده که در آن تعیین‌کننده‌های اجتماعی - اقتصادی فقر بررسی شده است.

چندین دهه است که جریان مهاجرت در ایران آغاز شده است. در میان پایان‌نامه‌های مورد بررسی در دانشکده علوم اجتماعی، پدیده فوق و جنبه‌های مختلف آن مورد تأکید بوده است. انواع مهاجرت از شهر به روستا و بالعکس و تأثیر آن بر توسعه اجتماعی و اقتصادی روستا، دلایل مهاجرت افراد از روستا، یا علل ماندگاری افراد در روستاها، از جمله موضوعاتی است که در ذیل عنوان مهاجرت روستایی مورد بررسی قرار گرفته است. در پایان‌نامه‌های مورد بررسی در دانشکده جغرافیا، بر بعد مثبت مهاجرت تأکید شده و جنبه‌هایی همانند وجوه ارسالی، سرمایه اجتماعی شبکه مهاجران، چگونگی ایجاد و تداوم ارتباط میان شبکه‌های شهری و شبکه‌های خانوادگی روستایی مورد توجه بوده است. در دانشکده کشاورزی پژوهشی درباره این موضوع در دهه مورد بررسی انجام نشده است.

یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توسعه روستاها، ارتباط و تعامل دوسویه با شهرها است. این موضوع فقط در دانشکده جغرافیا مورد بررسی قرار گرفته است. در پژوهش‌های مذکور در دانشکده جغرافیا، تعامل میان شهر و روستا با هدف درک مسائل کلان شهری و شناخت مشکلات روستایی، یافتن راه‌حلی بهتری برای برقراری فرایند توسعه پایدار میان مناطق شهری و روستایی متناسب با امکانات موجود، ارتباط صحیح شهر و روستا، تعادل فضایی، عدالت کارکردی، بررسی نقش ارتقای روستاها به شهر در بهبود کیفیت زندگی ساکنان شهرهای ایجاد شده، نقش ارتقاء روستا به شهر در کیفیت محیط شهری و آثار تبدیل شدن

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

روستا به شهر بر الگوی جریان‌ها و روابط خدماتی در بین سکونتگاه‌های پیرامون و بررسی جایگاه شهرهای کوچک در فرایند توسعه روستایی بررسی شده است.

استقرار صنعت، به ویژه صنایع تبدیلی در مناطق روستایی می‌تواند یکی از راه‌های جلوگیری از مهاجرت‌های غیراصولی و بسیاری دیگر از آسیب‌های اجتماعی پدید آمده بر اثر بیکاری در جامعه روستایی باشد. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی، بررسی‌های فراوانی در این زمینه انجام داده است، مانند بهره‌وری نیروی کار صنایع کوچک روستایی، عوامل پیش‌برنده و بازدارنده ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، آثار قطب صنعتی بر توسعه کشاورزی، بهبود وضعیت صنعت فرش دستباف و سهم آن در اقتصاد خانوارهای روستایی و امکان‌سنجی و مکان‌یابی صنایع فرآوری محصولات باغی. در پژوهش‌های انجام شده در دانشکده جغرافیا، بیشتر بر شناخت آثار صنایع روستایی، شناسایی قوت‌ها و ضعف‌های استقرار صنایع، ترغیب مشارکت‌های مردمی و سرمایه‌گذاری‌های خصوصی برای استقرار صنایع در روستا و پیامدهای آن تأکید شده است. در گروه توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی، بیشترین حجم پایان‌نامه‌ها درباره صنایع روستایی، به بررسی آثار استقرار صنایع در روستا اختصاص یافته است. به عبارت دیگر، آثار اجتماعی و فرهنگی مثبت و منفی ظهور صنایع در روستا، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

ظرفیت یا توان، قابلیت ذخیره استعداد فراوان منابع محیطی، اقتصادی و اجتماعی است. در پژوهش‌های پیشین درباره این موضوع، بیشتر شناخت توان‌های محیطی، اجتماعی و اقتصادی روستا، شناخت قابلیت و پتانسیل خاص توسعه در هر روستا و شناخت وضعیت موجود با تأکید بر توان‌های محیطی و دستیابی به راه‌حل برای استفاده بهینه از منابع طبیعی و انسانی موجود در ناحیه، مورد توجه بوده که همه آن‌ها فقط در دانشکده جغرافیا انجام شده است.

کامبود خدمات و تسهیلات رفاهی، بهداشتی، آموزشی و غیره، توزیع ناهماهنگ این تسهیلات و پراکنده و ناهمگون بودن روستاها در پهنه جغرافیایی کشور، روند توسعه مناطق روستایی کشور را با مشکل جدی و موانع ساختاری مواجه کرده که نیاز به برنامه‌ریزی منسجم و مشارکتی را ضروری ساخته است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی بررسی‌هایی را در این زمینه انجام داده است. پژوهش درباره سطوح خدمات‌رسانی کشاورزی، سطوح توسعه روستایی و شناسایی روستاهای مرکزی به منظور ارائه الگوی سلسله‌مراتبی مناسب خدمات‌رسانی، الگوی مناسب خدمات‌رسانی دامپزشکی به واحدهای

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

تولید دامی، آمایش سرزمین و طراحی الگویی برای آموزش کشاورزان جوان برای توسعه روستایی، برخی از موارد فوق است. در پژوهش‌های دانشکده جغرافیا در زمینه برنامه‌ریزی روستایی، موضوعاتی از قبیل مکان‌یابی مراکز روستایی و طراحی الگوی سلسله‌مراتبی مناسب و سطح‌بندی نقاط روستایی، نیازسنجی روستایی، برنامه‌ریزی متناسب و تأمین اطلاعات لازم برای مسئولان مورد بررسی قرار گرفته است. در گروه توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی نیز، پایان‌نامه‌ای با این موضوع انجام نشده است.

زیرساخت‌ها از پیش‌نیازهای توسعه و پیشرفت است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی با توجه به ماهیت کشاورزی بودن گرایش خود، بیشتر مسائل آب و گسترش آن و مشکلات آب‌رسانی کشاورزی را مورد توجه قرار داده است. موضوعاتی مانند عوامل پیش‌برنده و بازدارنده اجتماعی و اقتصادی در میان منابع آبی مشترک، زمینه‌ها، چالش‌ها، سازوکارها و آثار مدیریت آب کشاورزی، از این قبیل است. در پژوهش‌های گروه برنامه‌ریزی دانشکده جغرافیا نیز بیشتر بررسی تأثیر راه‌آهن به عنوان یکی از عناصر سازنده فضای جغرافیایی، تأثیر احداث سد در توسعه روستایی و مقایسه وضعیت روستاها قبل و بعد از احداث سد و استفاده بهینه از منابع زیرزمینی برای تأمین آب شرب و آب کشاورزی، مورد توجه بوده است.

بعد از اصلاحات ارضی، تعاونی‌ها به منظور سر و سامان دادن به جامعه روستایی و پر کردن خلاء مالک در روستا، گسترش و نفوذ فراوانی یافتند. پایان‌نامه‌هایی که درباره این موضوع در دانشکده علوم اجتماعی نوشته شده، عمدتاً حول تعاونی‌های تولید بوده است. ارزیابی اقتصادی و اجتماعی تعاونی‌ها و بررسی سرمایه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر تعاونی‌ها، از موضوعات مورد تأکید بوده است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی نیز تلاش کرده است به بررسی عملکرد تعاونی‌ها و عوامل مؤثر بر موفقیت آنها بپردازد.

در برخی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم اجتماعی، موضوع فرهنگ و دانش بومی در روستا بررسی شده است. عناصری همانند دانش بومی و تأثیر آن بر توسعه روستایی، مقایسه دانش بومی و نوین در روستا، شیوه‌های استفاده از دانش بومی در عصر حاضر، از جمله موضوعات مورد بررسی در پایان‌نامه‌های مذکور است.

شناخت و تبیین نظام موجود سکونتگاه‌ها، به نحوی که یکپارچگی فضایی را در روستاها تحقق بخشد، باعث افزایش عملکرد، تقویت روابط بین کانون‌ها و در نهایت، ارتقاء کیفیت زندگی و فعالیت

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

مردم منطقه می‌شود. در پژوهش‌های دانشکده جغرافیا، بیشتر به شناخت و تبیین نظام موجود سکونتگاه‌ها، عوامل تأثیرگذار بر آن، نقش امکانات پایه‌ای در توسعه سکونتگاه‌های روستایی، بررسی نقش اعتبارات دولتی در بهسازی مسکن روستایی و تثبیت جمعیت روستایی توجه شده است. در پژوهش‌های گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی نیز ارزیابی آثار اجرایی طرح صدور اسناد مالکیت اماکن روستایی بر توسعه و عمران روستایی مورد توجه بوده است.

جامعه عشایری در کنار دو جامعه روستایی و شهری، جامعه سومی را تشکیل می‌دهد. در پژوهش‌هایی که در این زمینه در دانشکده جغرافیا انجام شده، بیشتر دلایل اسکان عشایر، شیوه معیشتی عشایر، شناخت روند شکل‌گیری روستاهای نوظهور عشایری در قالب روستاهای خودجوش و هدایتی، آثار اقتصادی، اجتماعی و میزان موفقیت کانون‌های اسکان عشایر مورد بررسی قرار گرفته است. در تنها پایان‌نامه دانشکده علوم اجتماعی در این زمینه، بررسی تطبیقی توسعه اقتصادی - اجتماعی جامعه عشایری، قبل و بعد از اسکان و تغییرات به وجود آمده در همان ساختارها بررسی شده است.

اعتبارات خرد، ابزاری برای مقابله با فقر و تنگدستی شناخته شده و در هزاره سوم، به عنوان یکی از رویکردهای مهم توانمندسازی و توسعه انسانی جوامع روستایی مورد توجه قرار گرفته است. در پایان‌نامه‌های دانشکده علوم اجتماعی درباره این موضوع، تأثیر اعتبارات خرد بر توسعه پایدار روستایی مورد بررسی قرار گرفته است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی، فقط در یک پژوهش به تحلیل سازه‌های مؤثر بر نحوه استفاده از تسهیلات بانکی کشاورزی توسط کشاورزان پرداخته است. در دانشکده جغرافیا نیز دو پایان‌نامه درباره این موضوع انجام شده که در آن، روابط نابرابر بین روستاها و شهرها به لحاظ انتقال سرمایه از روستاها مورد بررسی قرار گرفته است.

ICT یا فناوری ارتباطات و اطلاعات، فواید و مزایای فراوانی برای زندگی در جهان کنونی دارد. در حالی که جامعه روستایی ایران در این حوزه، در آغاز راه قرار دارد و هنوز زیرساخت‌ها و امکانات لازم برای استفاده از فناوری مذکور در آن مهیا نشده است. در پژوهش‌های دانشکده علوم اجتماعی، به نقش فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی در توسعه روستایی توجه شده و پژوهشگران آن را از عوامل مثبت مؤثر بر توسعه دانسته‌اند. در گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی نیز در دوره دوازده ساله، فقط در یک پایان‌نامه، زمینه‌ها و الزام‌های بکارگیری فناوری اطلاعات در مدیریت گاوداری‌های صنعتی شیری بررسی شده است.

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

تخریب زیرساخت‌های روستاها، از قبیل راه‌ها و پل‌ها و تخریب منازل مسکونی و مزارع کشاورزی در اثر بلاهای طبیعی از قبیل سیل، طوفان، زلزله و خشکسالی، به عنوان یکی از عوامل تهدیدکننده روستاها همواره مطرح بوده است. گروه توسعه روستایی دانشکده کشاورزی، به انجام بررسی‌هایی در این زمینه، مانند مدیریت ریسک خشکسالی و مدیریت ریسک تولید گندم پرداخته است. در پژوهش دانشکده جغرافیا در حوزه ریسک، روش‌های مدیریتی ریسک، به ویژه سیلاب و شناخت درک مردم روستا از مخاطرات طبیعی و میزان مشارکت مالی آن‌ها بررسی شده است. در نهایت، یکی از مهم‌ترین یافته‌های پژوهش حاضر، توجه اندک به دو موضوع "تاریخی" و "سیاسی" در جوامع روستایی است.

بحث و نتیجه‌گیری

اهمیت روستاها، به عنوان واحد اجتماعی که شاید آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه را درون خود دارد، موجب شده است تا محافل آکادمیک، توجه ویژه‌ای به آن داشته باشند. دانشگاه تهران، یکی از محافل مذکور است که در قالب سه دانشکده مجزا، که هر کدام ابعادی از روستا و مسائل آن را مورد توجه قرار می‌دهند، توجه ویژه‌ای به این نهاد دارد. یکی از نتایج پژوهش حاضر، دست‌یابی به چشم‌اندازی جامع، و انسجام‌بخشی به پایان‌نامه‌هایی بود که در حوزه روستایی در دانشگاه تهران تألیف شده است. نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که بیشترین تنوع موضوعی درباره روستا و مسائل آن، در گروه برنامه‌ریزی روستایی از دانشکده جغرافیا و کمترین تنوع موضوعی در دانشکده علوم اجتماعی وجود دارد. در حالی که بیشترین تعداد پایان‌نامه‌ها در دانشکده علوم اجتماعی وجود دارد. بیشترین فراوانی بررسی، به روستاهایی مربوط است که در استان تهران وجود دارد. ظاهراً به این دلیل که دانشجویان رشته‌های فوق، معمولاً به بررسی روستاهایی پرداخته‌اند که در نزدیکی محل تحصیل آن‌ها قرار داشته است. در حالی که به بسیاری از روستاهای محروم کشور که نیازمند توجه ویژه‌ای هستند، بسیار کم توجه شده است. در بخش روش‌شناسی، به ویژه در سال‌های اخیر، انجام پژوهش با تلفیقی از روش‌های کمی و کیفی در دانشکده علوم اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است که می‌تواند قابل تأمل باشد. در حالی که در دو دانشکده دیگر، اکثر پایان‌نامه‌ها در حوزه روستایی، با استفاده از روش‌های کمی انجام شده است. بیشترین موضوع مورد بررسی در کل پایان‌نامه‌ها، مشارکت، اعتماد و سرمایه اجتماعی است که در دانشکده علوم

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

اجتماعی بیشترین توجه را به خود اختصاص داده است. پژوهش درباره زنان و مسائل مربوط به آنان در ابعاد مختلف، در دانشکده علوم اجتماعی، نسبت به دو گرایش دیگر بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. بحث درباره مشارکت روستاییان یا توجه به زنان، بیانگر توجه ویژه گروه توسعه روستایی به مباحث توسعه پایدار بوده که به ویژه در سال‌های اخیر، مورد تأکید برنامه‌ریزان توسعه قرار گرفته است. نکته جالب این است که در سه گرایش مورد بررسی، عمدتاً توجه بسیار کمی به جوانان روستایی، به عنوان نیروی‌های تأثیرگذار بر روستا شده است. بحث درباره تغییرات و نوگرایی در روستا، از موضوعات دیگری است که در دانشکده علوم اجتماعی بسیار مورد توجه قرار گرفته و در دانشکده‌های دیگر، کمتر بر آن تأکید شده است. برای مثال، بحث درباره کارآفرینی به عنوان عاملی مهم در ماندگاری روستاییان و جلوگیری از مهاجرت آن‌ها به شهر، به ندرت مورد توجه بوده است. در دانشکده علوم اجتماعی، دانشجویان گرایش چندانی به انجام پایان‌نامه درباره موضوعات برنامه‌ریزی روستایی نداشتند، در حالی که در این گونه گرایش‌ها، برنامه‌ریزی روستایی باید با دیدی اجتماعی و از منظر جامعه‌شناختی بیشتر مورد توجه قرار گیرد. فقط در گروه برنامه‌ریزی روستایی، بر بحث درباره ظرفیت‌های موجود در روستا تأکید شده است، در حالی که گروه کشاورزی و توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی، باید بیشتر به این موضوع توجه کنند. با وجود قابلیت‌های جامعه عشایری در طول پنج دهه برنامه‌ریزی نظام‌مند در ایران، جامعه فوق از برنامه‌ای متناسب با نسبت جمعیتی، توانمندی‌ها و میزان نیازهای خود برخوردار نبوده است. بنابراین، به لحاظ بسیاری از شاخص‌های توسعه و دسترسی به خدمات، شکاف بزرگی بین این جامعه و جوامع شهری و روستایی وجود دارد و لزوم توجه بیشتر به آن احساس می‌شود. در حالی که در دانشکده علوم اجتماعی، فقط یک پایان‌نامه درباره این موضوع نوشته شده که آن نیز بررسی تطبیقی درباره قبل و بعد از اسکان است. این موضوع در دانشکده جغرافیا به طور جدی‌تری مطرح بوده و در دانشکده کشاورزی در طول دهه مورد بررسی، مورد توجه قرار نگرفته است. فناوری ارتباطات و اطلاعات و موضوعات مرتبط با آن در روستا، از جمله موضوعاتی بوده که با توجه به جدید بودن آن، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. جا دارد دانشجویان رشته‌های توسعه روستایی در سه دانشکده، بیشتر به آن توجه کنند. یکی از نتایج بسیار مهم پژوهش حاضر، توجه بسیار ناچیز هر سه دانشکده مذکور، به مباحث تاریخی است. به جز در دانشکده علوم اجتماعی که اخیراً پایان‌نامه‌ای در این زمینه به نگارش درآمده است، بررسی‌های تاریخی مربوط به روستا، جای چندانی در پایان‌نامه‌های دانشجویان توسعه روستایی نداشته

بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های مرتبط ...

است. در حالی که با توجه به اهمیت فوق‌العاده بررسی‌های مذکور، جای خالی آنها در این پایان‌نامه‌ها کاملاً محسوس است. توجه به موضوعات سیاسی مربوط به روستا، آگاهی سیاسی، مسئله انتخابات و نظام‌های ارزشی خانواده و تغییر و تحولات موجود در این نهاد و غیره، در پایان‌نامه‌های آتی دانشجویان توسعه روستایی دانشکده علوم اجتماعی می‌تواند بر غنای هرچه بیشتر آنها بیافزاید.

منابع

- اکرمی، روح‌انگیز (۱۳۷۱). ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری از نظر کاربرد روش‌های تحقیق در آنها از سال ۱۳۵۵-۱۳۷۰ در سه دانشگاه تهران، شیراز و علوم پزشکی ایران (کارشناسی ارشد). دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- آصف‌زاده، سعید؛ اکبرشاهی، شکوفه؛ هاشمی، فریبا و مشاطان، مهری (۱۳۸۷). ارزیابی پایان‌نامه‌های تخصصی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین. مجله دانشکده علوم پزشکی گیلان، ۱۷، ۶۷.
- حاج باقری، محسن؛ صلصالی، مهوش و پرویزی، سرور (۱۳۸۶). روش‌های تحقیق کیفی. تهران: نشر نی.
- خلجی، حسن (۱۳۸۱). ارزیابی پایان‌نامه‌های تربیت بدنی مراکز آموزش عالی کشور از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۸. پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID).
- رضائیان، محسن (۱۳۸۴). ارزشیابی نقادانه پایان‌نامه‌های دانشجویان پزشکی دانشکده پزشکی رفسنجان. مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، ۲، ۲.
- زکی، محمدعلی (۱۳۸۷). بررسی و تحلیل محتوی پایان‌نامه‌های جهانگردی ایران. علوم و فناوری اطلاعات، ۱، ۲۴.
- سیدین، سید مهرداد و باب‌الحوائجی، فهیمه (۱۳۸۸). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران شمال، علوم و تحقیقات تهران، علوم و تحقیقات اهواز و همدان در سال‌های ۸۶-۱۳۸۷، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID).
- شکفته، مریم و اکبری، فرشته (۱۳۸۷). تحلیل محتوای پایان‌نامه‌های گیاهان دارویی پنج دانشکده داروسازی در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۵ و تعیین میزان تبدیل پایان‌نامه‌ها به مقاله. فصلنامه گیاهان دارویی، ۸، ۱.
- صادقی، ناهید (۱۳۸۰). سیمای پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران بین سال‌های تحصیلی ۷۶-۱۳۶۴. مجله روانشناسی و علوم تربیتی، ۱.
- علمی، طاهره (۲۰۰۱). ارزیابی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌های تربیت مدرس. تهران و علوم پزشکی ایران (۶۵-۱۳۷۳). مجله روانشناسی و علوم تربیتی، ۲.
- عنبری، موسی (۱۳۸۷). تحلیل مسایل و کاستی‌های پژوهش‌های نوین در جامعه‌شناسی توسعه روستایی ایران. روستا و توسعه، ۱۱ (۱)، ۱-۳۳.

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

توسعه روستایی، دوره پنجم، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۲

- فیروزآبادی، سید احمد؛ حسینی، سید رسول؛ قاسمی، روح الله (۱۳۸۹). بررسی رتبه توسعه اجتماعی استان‌ها بر اساس اولویت وزنی شاخص‌ها و ارتباط آن با سرمایه اجتماعی. *رفاه اجتماعی*، ۳۷.
- موحدی، علی و ایزدی، پگاه (۱۳۸۸). ارزیابی کمی و کیفی مقاله‌های فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی طی دوره ۱۰ ساله. *پژوهش‌های جغرافیایی طبیعی*، ۷۱.
- مهراد، جعفر و کریمیان مزیدی، محمدعلی (۱۳۸۱). تحلیل استنادی مآخذ پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد آبیاری دانشگاه‌های شهید چمران اهواز، تهران، شیراز و فردوسی مشهد. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۱۹، ۱.

- Abdoulaye, Kaba (2004). Research Trends in the Humanities: Analysis of Master's Theses at the International Islamic University Malaysia. *Malaysia journal of Library & information science*, 9, 59-68.
- Kushkowski, Jeffrey D. Parsons, Kathy A. Wiese, William H (2003). Master's and Doctoral Thesis Citations: Analysis and Trends of a Longitudinal Study. *portal: Libraries and the Academy*, 3(3), 459-479.
- Michael P. Brady, Robert E. Williams, Kim Bailey (1988). Quantitative Analysis of Doctoral Dissertation Research in Special Education' Department of Educational Psychology in the College of Education of the University of Houston in Houston. Texas Teacher Education and Special Education: *The Journal of the Teacher Education Division of the Council for Exceptional Children*, 11(1), 3-8.
- Shiao-Yun Chiang (2009). Personal power and positional power in a power-full 'I': a discourse analysis of doctoral dissertation supervision. *Discourse & Communication*, 3(3), 255-271.
- Shi-Jian Gao, Wang-Zhi Yhi Yu, Feng-Ping Luo (2009). Citation analysis of PhD thesis at Wuhan University. China' Library Collection. *Acquisition & Technical Services*, 33, 8-116.
- Yahaya Aliyu and Tukur Abba (2009). *Analytical study of Master of Library Science Dissertatio at the University of Maiduguri*. Nigeria' Department of Library Science University of Maiduguri Borno State, Nigeria. Library Philosophy and practice. ISSN 1522-0222.

Journal of Rural Development

Editor in Chief: Prof. Dr. Mehdi Taleb Director in Charge: Dr. Gholamreza Jamshidiha

Executive Editor: Hassan Bakhshizadeh Index: www.ISC.gov.ir & www.ricest.ac.ir

Copyright Holder: The Faculty of Social Sciences, University of Tehran

ISSN: 2008-8981 Website: www.jrd.ut.ac.ir Email: jrd@ut.ac.ir

